

Kompetencje obywatelstwa globalnego dla dzieci w wieku przedszkolnym (4–6 lat)

Nigdy nie jest zbyt wcześnie, aby rozpocząć edukację w zakresie obywatelstwa globalnego. Już od najmłodszych lat dzieci budują swoją tożsamość, uczą się funkcjonowania w grupie oraz odkrywają otaczający je świat. Edukacja globalna wspiera ten proces, pomagając im zrozumieć, że są częścią większej wspólnoty – nie tylko lokalnej czy narodowej, ale również światowej. Takie rozumienie świata sprzyja rozwijaniu poczucia przynależności, odpowiedzialności oraz troski o innych ludzi i środowisko naturalne.

Kompetencje obywatelstwa globalnego obejmują wiedzę, umiejętności i postawy, które umożliwiają aktywne, odpowiedzialne i refleksyjne uczestnictwo w życiu społecznym – zarówno w najbliższym otoczeniu dziecka, jak i w szerszym, globalnym kontekście. Kształtują one otwartość na różnorodność, szacunek dla innych, umiejętność współpracy, krytycznego myślenia oraz gotowość do podejmowania działań na rzecz wspólnego dobra.

Edukacji obywatelstwa globalnego nie traktujemy jako osobnego przedmiotu. Jest ona naturalnie i systematycznie integrowana z różnymi obszarami edukacji. Dzięki temu dzieci mają możliwość zdobywania doświadczeń i rozwijania kompetencji globalnych w sposób dostosowany do ich wieku, zainteresowań i codziennych aktywności.

Przedstawiony profil kompetencyjny dla dzieci w wieku przedszkolnym (etap 1) stanowi pierwszy krok na drodze do osiągnięcia długofalowych celów edukacji globalnej. Wyznacza on kierunek rozwoju kompetencji, które będą stopniowo pogłębiane podczas kolejnych etapów edukacji. Jednocześnie stanowi ważne narzędzie wspierające spójną integrację edukacji globalnej z innymi obszarami nauczania i wychowania.

© 2026 GCVYL

This publication should be cited as: Feuerstake, Dybizbanska, Kutschruter (2026). *Competency Profile Global Citizenship Education for Very Young Learners*

An online version of this work is published at www.earlybirdie.nl/gcvyl under a Creative Commons Open Access license CC-BY-NC-SA 4.0, which permits re-use, distribution, and reproduction in any medium for non-commercial purposes provided appropriate credit to the original work is given, any changes made are indicated, and the new work is published under the same license terms. To view a copy of this license, visit www.creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/

This publication is part of the Erasmus+ project *Global Citizenship for Very Young Learners* (GCVYL), conducted by Expertisecentrum EarlyBird, Edese SV and Niepubliczne Przedszkole Calineczka. For more information about the project and the materials we developed, please visit www.earlybirdie.nl/gcvyl.

Kompetencje międzykulturowe

Wiedza

1. Dziecko ma świadomość, że istnieją różne języki (etap 1).

Kompetencja docelowa: globalny obywatel posiada wiedzę o językach i rozumie ich znaczenie w komunikacji międzyludzkiej.

Realizowane cele:

- Poznawanie różnych języków ojczystych obecnych w grupie przedszkolnej.
- Odkrywanie, że ludzie mogą porozumiewać się w różnych językach.
- Nawiązywanie kontaktów i komunikowanie się (również z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych) z rówieśnikami pochodzącymi z różnych środowisk językowych.

2. Dziecko wie, że istnieją różne sposoby komunikowania się (etap 1).

Kompetencja docelowa: globalny obywatel posiada podstawową wiedzę na temat różnorodnych form komunikacji – zarówno werbalnej, jak i niewerbalnej.

Realizowane cele:

- Poznawanie i stosowanie podstawowych zasad prowadzenia rozmowy, takich jak cierpliwe oczekiwanie na swoją kolej czy uważne słuchanie innych.
- Zapoznanie się z różnymi rodzajami rozmów oraz ich funkcjami, np. opowiadaniem historii dla przyjemności słuchaczy, wspólnym poszukiwaniem sposobów rozwiązania konfliktu czy wymianą informacji na temat wydarzeń przedstawionych w książce lub ilustracji.
- Spotykanie się z różnymi rozmówcami oraz rozwijanie świadomości istnienia języka potocznego i jego roli w codziennej komunikacji.

3. Dziecko posiada wiedzę o sobie oraz o innych ludziach (etap 1).

Kompetencja docelowa: globalny obywatel posiada podstawową wiedzę na temat własnej kultury i tradycji oraz kultur i zwyczajów innych ludzi.

Realizowane cele:

- Dostrzeganie podobieństw i różnic pomiędzy sobą a innymi dziećmi w grupie, między innymi w zakresie cech fizycznych, charakteru, zainteresowań, upodobań, pochodzenia oraz tradycji rodzinnych.
- Rozpoznawanie własnych indywidualnych cech (w tym cech fizycznych) oraz dostrzeganie podobieństw i różnic między sobą a innymi dziećmi.

- Porównywanie własnego środowiska życia z wybranymi elementami kultury innych krajów, takimi jak zwyczaje związane z jedzeniem i piciem, ubiór, życie rodzinne czy święta i uroczystości.
- Dziecko zapoznaje się z pojęciem stereotypów i potrafi rozmawiać o różnicach między ludźmi.

Kompetencja docelowa: globalny obywatel posiada wiedzę na temat stereotypów związanych z tym, kim jesteśmy i skąd pochodzimy.

Umiejętności

1. Dziecko rozwija się jako użytkownik języka angielskiego (etap 1).

Kompetencja docelowa: globalny obywatel potrafi posługiwać się językami obcymi w sposób celowy i adekwatny do sytuacji.

Realizowane cele:

Dziecko:

- rozumie przekazy w języku angielskim (zarówno język codziennej komunikacji, jak i język związany z nauką) oraz poprawnie wymawia poznane słowa i zwroty.
- rozumie polecenia w języku angielskim (przy wsparciu wizualnym) i potrafi je wykonać.
- odpowiada na pytania zamknięte oraz częściowo otwarte.
- potrafi prowadzić krótkie rozmowy w języku angielskim podczas wspólnych aktywności, korzystając z odpowiedniego wsparcia językowego.

2. Dziecko potrafi aktywnie słuchać, obserwować i współpracować z innymi (etap 1).

Kompetencja docelowa:

- *globalny obywatel potrafi słuchać, uważnie obserwować oraz wyjaśniać i opisywać zjawiska własnymi słowami.*
- *globalny obywatel potrafi współpracować z dziećmi pochodzącymi z różnych środowisk i kultur.*

Realizowane cele:

Dziecko:

- aktywnie słucha wypowiedzi innych osób.
- potrafi utrzymać uwagę na temacie rozmowy.
- przy wsparciu osoby dorosłej zauważa sytuacje, w których nie są przestrzegane zasady naprzemiennego zabierania głosu.
- uważnie przygląda się ilustracjom i, przy pomocy nauczyciela, nadaje im znaczenie oraz opowiada o swoich spostrzeżeniach.
- dokładnie obserwuje i omawia prezentowane historie, np. na podstawie książek obrazkowych.
- potrafi wyjaśnić, w jaki sposób nawiązuje się relacje z innymi osobami.
- opisuje, jak dbać o relacje i je podtrzymywać.

- podejmuje inicjatywę we wspólnych działaniach i zabawach.
- uwzględnia potrzeby oraz perspektywę innych osób.
- wnosi własne pomysły i rozwiązania adekwatne do wspólnego zadania.
- doświadcza, że członkowie grupy są od siebie wzajemnie zależni oraz że współpraca pomaga osiągać wspólne cele.

3. Dziecko potrafi okazywać empatię wobec innych (etap 1).

Kompetencja docelowa:

- *globalny obywatel potrafi wczuwać się w sytuację i uczucia innych osób.*
- *globalny obywatel potrafi spojrzeć na otaczający świat z różnych perspektyw.*

Realizowane cele:

Dziecko:

- rozpoznaje i interpretuje podstawowe emocje oraz uczucia innych osób.
- jest świadome własnych potrzeb, pragnień, mocnych stron, trudności oraz dostrzega je również u innych.
- jest otwarte na uczucia i potrzeby innych ludzi.
- potrafi okazywać empatię wobec emocji przeżywanych przez innych.
- uwzględnia uczucia i sytuację innych osób w swoim zachowaniu.
- rozwija wrażliwość poprzez uważną obserwację ludzi, zwierząt, opowieści, książek obrazkowych oraz elementów najbliższego otoczenia.
- poznaje świat wszystkimi zmysłami, odkrywając różnorodne obrazy, przedmioty i zjawiska obecne w codziennym doświadczeniu.
- zapoznaje się z różnymi formami sztuki i przekazu wizualnego, takimi jak ilustracje, książki, fotografie, filmy, zabawki, obrazy, rzeźby czy architektura z różnych krajów i kultur.
- rozwija otwartość i ciekawość wobec różnorodnych sposobów wyrażania myśli, emocji i doświadczeń poprzez sztukę oraz kulturę.

4. Dziecko rozpoznaje, omawia i rozwiązuje konflikty (etap 1).

Kompetencja docelowa: globalny obywatel potrafi radzić sobie z różnicami i konfliktami oraz aktywnie poszukuje rozwiązań i porozumienia.

Realizowane cele:

Dziecko:

- uczy się refleksyjnie spojrzeć na własne zachowanie.
- odkrywa, że sposób komunikowania się i współdziałania wpływa na relacje z innymi.
- dostrzega podobieństwa i różnice w poglądach, potrzebach oraz przyzwyczajeniach ludzi.
- doświadcza, że sprzeczne interesy lub potrzeby mogą prowadzić do konfliktów, które można wspólnie rozwiązywać.
- rozpoznaje sytuacje wywołujące określone uczucia, emocje i reakcje.
- potrafi wyjaśnić przyczyny konfliktów oraz omówić ich możliwe skutki i konsekwencje.
- uczy się poszukiwania rozwiązań opartych na dialogu, współpracy i wzajemnym szacunku.

Postawa

Dziecko:

1. jest ciekawe innych ludzi,
2. akceptuje różnice w wyglądzie, sposobie myślenia i zwyczajach,
3. okazuje szacunek innym,
4. angażuje się w relacje i działania z innymi osobami.

Kompetencje docelowe fazy 1:

- *globalny obywatel jest ciekawy świata oraz otwarty na różnorodne sposoby myślenia i postrzegania rzeczywistości,*
- *globalny obywatel akceptuje innych ludzi i ich odmiennność,*
- *globalny obywatel szanuje różnice wynikające z kultury, doświadczeń, przekonań i sposobu życia,*
- *globalny obywatel interesuje się innymi oraz aktywnie uczestniczy w budowaniu relacji i wspólnoty.*

Demokracja, społeczeństwo i orientacja w świecie

1. Dziecko poznaje podstawowe pojęcia związane z demokracją (etap 1).

Kompetencje docelowe:

- *globalny obywatel posiada wiedzę na temat demokratycznego państwa prawa, innych systemów politycznych oraz organizacji działających na poziomie lokalnym, krajowym i międzynarodowym,*
- *globalny obywatel rozumie podstawowe wartości demokratyczne, takie jak wolność, równość i solidarność,*
- *globalny obywatel potrafi opisać, w jaki sposób podejmowane są decyzje i sprawowana jest władza w demokracji,*
- *globalny obywatel rozpoznaje różne formy uczestnictwa i współdecydowania w codziennych sytuacjach,*
- *globalny obywatel uwzględnia potrzeby, opinie i głos mniejszości.*

Realizowane cele:

Dziecko:

- poznaje zasady i umowy obowiązujące w domu, przedszkolu, szkole oraz przestrzeni publicznej.
- rozumie znaczenie reguł i wspólnych ustaleń dla harmonijnego funkcjonowania grupy i społeczeństwa.
- uświadamia sobie, że w grupach istnieją osoby pełniące określone role i odpowiedzialne za organizację działań.
- doświadcza sytuacji, w których decyzje podejmowane są większością głosów.
- poznaje znaczenie wyrażania własnego zdania i uczestniczenia w podejmowaniu decyzji.
- uczy się uwzględniać potrzeby i opinie osób należących do mniejszości.

- rozmawia o prawie do swobodnego wyrażania własnych myśli, opinii i uczuć z poszanowaniem praw innych osób.

2. Dziecko potrafi opowiadać o swoim otoczeniu i porównywać je z innymi środowiskami życia pod względem warunków życia, pracy, dobrobytu i sposobu postrzegania świata (etap 1).

Kompetencje docelowe:

- *globalny obywatel potrafi porównywać własne środowisko z innymi miejscami na świecie, uwzględniając prawa dziecka, warunki życia, pracę, sposób sprawowania władzy, poziom dobrobytu oraz różnorodne światopoglądy,*
- *globalny obywatel potrafi dostrzegać i analizować związki pomiędzy wydarzeniami zachodzącymi w jego kraju a sytuacją na świecie.*

Realizowane cele:

Dziecko:

- odkrywa, że świat składa się z wielu krajów zamieszkiwanych przez różne społeczności.
- poznaje, jak żyją ludzie w swojej okolicy, kraju oraz innych częściach świata, i porównuje te warunki z własnymi doświadczeniami.
- rozmawia o różnych formach życia społecznego i rodzinnego, dostrzegając, że mogą one zmieniać się wraz z upływem czasu.
- poznaje zwyczaje, tradycje oraz święta religijne i kulturowe obecne w swoim otoczeniu.
- zapoznaje się z obrzędami, świętami i tradycjami związanymi z różnymi wyznaniem i systemami wartości.
- odkrywa rolę pieniądza w życiu społecznym i gospodarczym.
- poznaje funkcjonowanie instytucji publicznych i społecznych, takich jak szkoła, policja, straż pożarna czy inne służby działające na rzecz społeczeństwa.
- dowiaduje się, jakie zawody wykonują dorośli w najbliższym otoczeniu oraz poznaje miejsca ich pracy i znaczenie wykonywanych przez nich obowiązków.

3. Dziecko poznaje sposoby, dzięki którym może wносить własny wkład w rozwiązywanie globalnych wyzwań, takich jak ochrona środowiska, zrównoważony rozwój, dostęp do czystej wody, sprawiedliwy podział dóbr czy prawa dziecka (etap 1).

Kompetencje docelowe:

- *globalny obywatel poszukuje sposobów aktywnego włączania się w działania na rzecz rozwiązywania globalnych problemów,*
- *globalny obywatel posiada wiedzę na temat Celów Zrównoważonego Rozwoju,*
- *globalny obywatel potrafi zastanawiać się nad znaczeniem sprawiedliwości i odpowiedzialnego postępowania w swoim codziennym życiu,*
- *globalny obywatel rozumie, że prawo chroni różnorodność przekonań, wyznań, poglądów politycznych, pochodzenia, płci, orientacji oraz sprawności ludzi.*

Realizowane cele:

Dziecko:

- dba o swoje najbliższe otoczenie i miejsce, w którym żyje.

- rozmawia o działaniach sprzyjających ochronie środowiska oraz doświadcza ich w praktyce.
- poszukuje sposobów, dzięki którym może przyczyniać się do troski o środowisko naturalne.
- uświadamia sobie, że działalność człowieka wpływa na przyrodę i stan środowiska.
- odkrywa, że produkty codziennego użytku są wytwarzane w różnych miejscach, zanim trafią do sklepów, oraz poznaje związki między produkcją a zrównoważonym rozwojem.
- uczy się troskliwego i odpowiedzialnego traktowania roślin oraz zwierząt.
- rozmawia o pojęciach dobrobytu, dzielenia się i sprawiedliwego podziału dóbr.
- doświadcza, że nawet małe działania mogą przyczyniać się do bardziej sprawiedliwego świata.
- poznaje zasady i normy regulujące wzajemne relacje między ludźmi oraz znaczenie ich przestrzegania dla wspólnego dobra.